

КАЗКИ ЯК ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ШКОЛЯРІВ

Оксана ДАСКАЛЮК, Євгенія ІВАНОЧКО

Чернівецький національний університет

імені Юрія Федьковича

o.daskaliuk@chnu.edu.ua,

ivanochko.yevheniia@chnu.edu.ua

THE USE OF FAIRY TALES AS EDUCATIONAL RESOURCES FOR DEVELOPING COMMUNICATION SKILLS IN SCHOOL-AGED CHILDREN

Oksana DASKALIUK, Yevheniia IVANOCHKO

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University,

ORCID ID: 0000-0002-6977-6961;

REASERCHER ID: E-3457-2016.

Oksana Daskalyuk, Yevheniia Ivanochko. The use of fairy tales as educational resources for developing communication skills in school-aged children. A fairy tale is a work of oral folk art that accompanies a child from birth, introducing spiritual heritage of the corresponding ethnic group, teaching customs and traditions, and, finally, presenting the first models of communication in different situations, with different people.

The purpose of the article is to describe the most commonly used etiquette formulas in fairy tales, commenting on their importance for the development of coherent speech of schoolchildren; to analyze how oral folk art texts form an understanding of the logic of the development of a communicative situation, teaching how to respond to various communicative barriers.

The relevance of the article is determined by the need for close cooperation between philology and pedagogy to create comfortable conditions for students to acquire communicative competence, to teach a deep awareness of the connection between generations, which not only forms a modern person, but also projects the preservation of folk etiquette traditions both in everyday speech and in understanding their meaning and role in the communicative behavior of Ukrainians.

Conclusions. A constructed narrative, fictional characters, vivid figurative vocabulary, dynamic development of storyline immerse the reader in various communicative situations, teaching how to speak or act under certain circumstances. A fairy tale also reflects folk etiquette in spoken tradition – it embodies a set of communicative norms, the violation of which must always be justified. While in a state of play – almost reincarnating as the heroes of a fairy tale – a child more easily absorbs the communicative norms of their culture, which has a much stronger educational effect than ordinary instruction.

Keywords: *fairy tale, didactic material, etiquette formulas, speech development, effective communication.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Український фольклор неймовірно багатий на казки, саме тому цей жанр народної творчості вивчають вже майже два століття: починаючи від збирання текстів (Є. Гребінка, П. Гулак-Артемівський, М. Максимович, І. Срезневський та ін.) до сучасних студій з вивчення структури та семантики (О. Задорожна), основних сюжетів (О. Веселовський, О. Ставенко), філософії, реалізації архетипів й антропоцентризму (Х. Дікманн, К.-Г. Юнг), як феномену культури, як чинника морального виховання дитини (В. Сухомлинський), а також як матеріалу лінгводидактики для плекання естетичних почуттів, для розвитку зв'язного мовлення дошкільнят і школярів молодшого шкільного віку (Л. Іщенко). Оскільки робота з казкою впливає на психоемоційний розвиток дитини, то її значення для становлення мовлення дитини досліджували також в ракурсі здобутків психолінгвістики, лінгводидактики, психології, лінгвістики, педагогіки. Так, застосування казки під час формування мовлення дітей дошкільного віку описали Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. у посібнику «Методика

організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах»¹, де, зокрема, охарактеризували вікові особливості дитини щодо сприйняття та вивчення казки, її опанування та відтворення. Справді, найбільша ефективність казки як навчально-виховного засобу припадає на дошкільний вік, а молодша школа лише закріплює набуте і дозволяє глибше працювати з уявою школярів, зокрема через завдання з творення своєї казки, казкотерапію.

Для мовознавця казка є цікавою як дотичністю до багатой народної культури, вираженої в слові, так і як засіб фіксації, збереження та передавання з покоління в покоління етикетних мовленнєвих формул, моделювання звичних комунікативних ситуацій та мовного їх наповнення. Саме з такого ракурсу ми й розглядатимемо тексти казок в нашій статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Український комунікативний етикет – предмет вивчення багатьох мовознавчих студій, оскільки має як культурознавче, так і суто практичне значення, зокрема для опанування української мови. І в багатьох таких розвідках приклади наведено з фольклорних текстів, зокрема казок. Так, ілюстративний матеріал з текстів

¹ Bohush A., Havrysh N., Kotyuk T. *Metodyka orhanizatsii khudozhno-movlennievoi diialnosti ditei u doshkilnykh navchalnykh zakladakh* [Methodology of organizing children's artistic and speech activities in preschool educational institutions], K.: Vyd. Dim «Slov», 2006, 304 p. [in Ukrainian].

народної творчості подибуємо у працях Н. Бабич, С. Богдан, О. Мазуркевич та В. Дячук, М. Стахів та інших, а Н. Поплавська й А. Коляда у своїй статті² безпосередньо охарактеризували етикетні формули казки. Як бачимо, предмет нашого дослідження доволі актуальний в сучасному мовознавстві, але етикетні комунікативні формули, вжиті в казках, з погляду філологічного та лінгводидактичного наразі не вивчали.

Мета статті – описати найбільш вживані в казках етикетні формули, прокоментувавши їхнє значення для розвитку зв'язного мовлення школярів; проаналізувати, як тексти усної народної творчості формують розуміння логіки розгортання комунікативної ситуації, навчаючи, як реагувати на різні комунікативні бар'єри, які комунікативні стратегії варто застосовувати в тих чи тих ситуаціях; які граматичні форми задіюють мовці для більш ефективного впливу на адресатів мовлення. Отож до **завдань** нашого дослідження входить: 1) описати й прокоментувати мовні формули етикетного мовлення, використані в залучених до аналізу текстах; 2) прокоментувати використання тих чи тих граматичних форм через характеристику комунікативної ситуації їхнього вживання; 3) звернути увагу на інші граматичні засоби, незвичні для певних ситуацій, та пояснити їх, долучивши можливе значення в певній ситуації комунікації.

Актуальність статті зумовлює потреба в тісній співпраці філології та педагогіки для створення комфортних умов набуття комунікативної компетентності школярами НУШ, навчання глибокого усвідомлення зв'язку між поколіннями, що формує не лише сучасну людину, а й проєкціонує збереження народних етикетних традицій як не в повсякденному мовленні, так в розумінні їх значення та ролі в комунікативній поведінці українців.

Виклад основного матеріалу. У процесі мовленнєвого розвитку дітей важливо приділяти увагу не лише збагаченню словникового запасу, а й формуванню культури спілкування, що базується на ввічливості, повазі та емпатії. Саме в дошкільному та молодшому шкільному віці дитина інтенсивно опановує норми мовленнєвої поведінки, моделює їх на основі того, що чує, бачить і переживає.

На наше переконання, українська народна казка є надзвичайно ефективним засобом для формування мовленнєвого етикету, оскільки містить усталені моделі ввічливої комунікації, які дитина легко сприймає, імітує та поступово засвоює як власні. У казкових текстах чітко простежується структура комунікативних ситуацій, у яких герої застосовують привітання, подяку, прохання, побажання, прощання. Це створює ґрунт для ненав'язливого й водночас глибокого виховання

мовленнєвої культури. Варто зауважити, що це вік, коли дитина вивчає світ через гру, а саме казка є тим словесним матеріалом, який через вигадані образи створює в уяві схожі відчуття, оскільки впливає на дитину через шквал емоцій. Про таку надзвичайну роль казки у становленні дитини писав В. Сухомлинський: «Казка для маленьких дітей – не просто розповідь про фантастичні події; це цілий світ, в якому дитина живе, бореться, протиставляє злу свою добру волю. Слово знаходить у казці реальну форму виявлення духовних сил дитини, як у грі – рух, в музиці – мелодія. Дитині хочеться не тільки слухати казку, а й самій розповідати її, хочеться не тільки слухати пісню, а й самій співати, не тільки спостерігати за грою, а й брати участь у ній»³. Схожі функції казка виконує і в навчанні школярів молодшої та середньої школи, розкриваючи безмежний світ не лише українського слова, а й культури, звичаїв і традицій нашого народу. Примітно, що до казки зараз звернулися і психотерапевти, оскільки занурення в такого роду оповідь дозволяє вийти за межі контролю свідомості і через залучення уяви пропрацювати складні моменти. Саме так працює казка в будь-якому віці, звісно ж, якщо доросла людина має досвід ознайомлення з такими текстами в ранньому дитинстві, тому дуже важливо, щоб малюки з народження слухали казки, формуючи в себе таку практику опанування інформації через форму гри, зануреності у вигаданий світ.

Поняття мовленнєвого етикету охоплює систему мовних формул, що регламентують ввічливе спілкування у різних соціальних контекстах. У цьому віці діти ще не завжди розуміють функційну роль мовних зворотів, однак інтонаційно та емоційно активно сприймають доброзичливу комунікацію й починають її наслідувати. Народна казка, як форма усної народної творчості, є носієм цінностей, традицій та мовних норм. Її текстова структура передбачає чітку організацію подій і повторюваність мовленнєвих кліше. Саме ця повторюваність забезпечує запам'ятовування й засвоєння комунікативних моделей, а отже, створює підґрунтя для практичного застосування в реальних ситуаціях спілкування.

У межах роботи було здійснено контент-аналіз текстів українських народних казок з метою виявлення етикетних комунікативних ситуацій. Досліджувані тексти взято з класичних фольклорних збірок, адаптованих для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку (упорядкування Н. Забілої, О. Іваненко) і казки, запропоновані для вивчення в 5-6 класах НУШ (Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи»⁴. Увагу зосереджено на діалогах персонажів, що ілюструють використання формул ввічливості,

² Poslavska, N., Koliada A. Formuly movlennievoho etyketu v tekstakh ukrainskykh narodnykh kazok [Speech etiquette formulas in the texts of Ukrainian folk tales], Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka, Seriya «Filolohiia», 2019, № 44, P. 69-82 [in Ukrainian].

³ Sukhomlynskyi V. O. Sertse viddaiu ditiam, Vybrani tvory: v 5 t [I give my heart to children, Selected creatures: in 5 vol.], T. 3, K.: Rad. shk., 1977, P. 180 [in Ukrainian].

⁴ Navchalna prohrama predmetu movno-literaturnoi osvitoi haluzi ukrainska literatura [The curriculum program of the subject of the language and literary educational branch of Ukrainian literature], Rozroblena vidpovidno do modelnoi navchalnoi prohramy «Ukrainska literatura. 5-6 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity (avtory: Arkhypova V. P., Sichkar S. I., Shylo S. B.), URL: <https://naurok.com.ua/navchalna-programa-z-ukra-nsko-literaturi-dlya-5-klasu-nush-na-2023-2024-navchalnyi-rik-356554.html>

а також комунікативних ситуаціях, де школярі вчаться долати комунікативні бар'єри.

У взятих для розгляду казках маємо такі етикетні формули привітання:

– Добридень, пане Лисе!

– *І вам добридень, пане Коцький!* («Пан Коцький»). Вжито форму вітання із шанобливим звертанням «пане», що засвідчує соціально прийнятну форму називання адресата мовлення. Подвійне повторення форми «добридень» актуалізує модель ввічливої реакції на привітання.

– Здоров був, раче! – каже йому лисичка. – З тим днем, що сьогодні! («Лисиця та Рак»).

– Здоров, чоловіче добрий!

– Здорові! («Про правду і кривду»).

– Здорові, діду!

– Здоров, сину!;

– Здорові, дядьку!

– Здоров, небоже! («Летючий корабель»).

– Здоров, дядьку!

– *Здоров!* («Про бідного парубка та царівну»). Як бачимо, більш поширена форма привітання в казках, взятих до аналізу і запропонованих до вивчення в школі, є форма *здоров(и)!*, яка вживана в розмовному мовленні серед нижчих прошарків спільноти. О. Миرونюк доречно зауважує, що це фамільярний спосіб привітання, який походить від доволі таки поширеного в XIX столітті способу привітання: «Доброго здоров'я зичу!»⁵. Принагідно вчитель може звернути увагу дітей, що схожа форма привітання зараз діє в ЗСУ: «Бажаю здоров'я!»

– Здрастуй, бабусю!

– І тобі доброго здоров'я, Колобку! («Колобок»).

Звертання до старшої особи з повагою, вітальна відповідь у формі побажання є типовою рисою національного мовленнєвого етикету. Такі звороти важливо імітувати в навчальних іграх.

З казок діти можуть взяти до свого лексичного запасу етикетні формули для висловлення прохання і подяки, а також вивчити мовні засоби (найбільш доречні граматичні форми), які передають спонукання до дії. Комунікативні конструкції для формулювання інтенції мовця, спрямованої на спонукання до дії адресата, є напрочуд активними в повсякденному спілкуванні, а оскільки казки зазвичай передають ситуації побутового мовлення, то в аналізованих текстах таких речень багато, причому це не лише імператив, а і його функційно-семантичні еквіваленти. З різних моделей таких ситуацій, представлених в казках, дитина вчиться узвичаєним граматичним чи лексичним формам, прийнятим в певних умовах комунікації, а вчителю важливо звернути на них увагу та пояснити деякі особливості: як ситуативні, так і нормативні.

– Зайчику-братику, пусти мене у хатку!

– Та заходь уже.

– *Спасибі тобі!* («Коза-Дереза»). Вжито ввічливе звертання з використанням зменшено-пестливої форми, характерної для українського етикету. В. Самойленко слушно зауважує, що наявність демінутивних конструкцій робить тексти для дітей більш яскравими, посилюючи їхній вплив, оскільки такі лексеми мають «широкий емоційний діапазон»⁶. Формула подяки «Спасибі» закріплює соціально схвальну поведінку.

– Лисичко-сестричко, перевези мене через воду!

– *Сідай, перевезу* («Івасик-Телесик»).

Високий рівень ввічливості досягається через звертання «сестричко», що вказує на близькість і лагідність – важлива модель соціально прийнятної моделі оформлення прохання. Номінація адресата завжди позитивно відбивається на ході розмови, адже це улюблене слово для більшості людей (а в казках їхніх прототипів).

Бачить чапля, що непереливки їй, та й каже: «Дозволь мені, вовче, хоч перед смертю потанцювати» («Вовк і чапля»). Своїм ввічливим проханням чапля врятувала собі життя. Звісно, вчитель може спитати, чи дав би вовк чаплі дозвіл потанцювати, якби вона не просила, а вимагала: «*Дай мені, вовче, хоч перед смертю потанцювати*». Для порівняння можна звернути увагу класу на переважно наказові форми спонукання до дії в казці «Мудра дівчина»: – *Неси твоїй дочці цей льон, та нехай вона його вимочить, висушить, поб'є, попряде й витче сто локіт полотна. А не зробить, то буде лихо; – Несить до пана, нехай пан із цього дерева зробить мені гребінь, гребінку й днице, щоб було на чому прости цей льон.* Чим ще цікаві ці фрагменти діалогів з погляду етикетного мовлення: пан говорить до героя на ти, а донька до свого батька викає. Можна пояснити дітям, що раніше в українських сім'ях було прийнято звертатися до своїх батьків на ви. Як бачимо, казки не лише демонструють комунікативні моделі, а й містять факти майже забутих традицій. Вживання другоособового присвійного займенника у словосполучі «неси твоїй дочці» замість *своїй*, допомагає мовцеві підкреслити байдужість до адресата мовлення та його рідних, відмежуватись від них. Також в наведених прикладах маємо третьоособові форми наказового способу (або за деякими класифікаціями – бажального), оформлені за допомогою частки *нехай*.

Варто звернути увагу, що в казках спонукання до дії передають зазвичай наказові форми дієслова в другій особі (однини або множини): – *Не журіться, тату, – все буде гаразд. Підіть купіть мені живого зайця* («Мудра дівчина»). Також є імперативи у формі першої особи множини, якими герой спонукає до спільної дії: *І каже заєць: «Ану, біжім»* («Як їжак і заєць бігали наввипередки»); – *Друзі, – запропонував олень, – проголосуймо по-справедливому; – Влаштуймо змагання з бігу! – запропонувала хитра лисиця, яка була на стороні лева* («Цар Лев»). Важливо акцентувати

⁵ Myroniuk O. M. Pro naiuzhyvanishi formy movnoho etyketu [About the most used formulas of speech etiquette], URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine33-25.pdf>

⁶ Samoilenko V. V. Spetsyfyka vykorystannia deminutyviv u suchasnykh tvorakh dlia ditei [Specifics of the use of diminutives in modern works for children], Zakarpatski filolohichni studii, 2022, Vyp. 13, T. 1, P. 104-107 [in Ukrainian].

на таких конструкціях, адже в мовленні українців спонукання до спільної дії через наказову форму дієслова першої особи множини можна почути не так вже й часто.

Спонукальні інтенції мають також речення з дієсловом *мати*, у якого в таких контекстах реалізується значення «намір когось щось робити або означення вольового впливу»: Поставали вони у кінець ниви, і заєць каже: «*Маємо бігти на команду; на команду раз, два, три маємо ураз зачинати бігти*». – «Добре» («Як їжак і заєць бігали наввипередки»). Також спонукати до дії можна через присудкове слово зі значенням «необхідності дії» *треба*: *Треба вибрати не лише сміливого й сильного, але й мудрого та чесного правителя*, – *виступила першою зебра* («Цар Лев») або спонукання-вагання, передане за допомогою трансформованого дієслова умовного способу: *Розумні брати й радяться*: – *Піти б то, може, там, де наше щастя закотилося!* («Летючий корабель»).

У казці «Про правду і кривду» натрапляємо на спонукальні конструкції, які притаманні розмовному мовленню українців, а знавці культури мовлення подають їх як суржикові: – *Давай спорити*.

– Ходім на суд.

– Та чого ж ми таки підемо на суд? Лучче *давай* підемо по дорозі і питаємо чоловіка, якого зустрінемо: як скаже, так і буде. *Ваша правда – уся моя худоба буде вам; моя правда – ваша худоба буде мені. Так питаємо до трьох раз*. Звісно, що для дітей ці конструкції звичні, але вчитель може зробити невеличкий мовознавчий коментар про походження такого виду спонукання, його ефективність в певній комунікативній ситуації та варіанти заміни: *нумо! підімо!*

Трапляються також у казках спонукання, передані через синтаксичну конструкцію зі сполучником мети *щоб*: *Увечері прийшов надвір, перекинув з руки на руку перстень – зараз і назбігалось слуг. От він і каже їм*:

– *Щоб мені до ранку були черевички, золотом шиті, а сріблом підбиті, і щоб ті черевички якраз прийшлися царівні на ногу* («Про бідного парубка та царівну»). Такий вид волевиявлення підкреслює вищий статус мовця або демонструє залежність адресата від ініціатора дії.

Все ж таки спонукання містить в собі елемент примусу, оскільки мовець прагне змусити адресата до певної дії, тому є мовні одиниці, яких потребує ввічлива комунікація для зменшення цього негативного фактору: *Скажи, будь ласка, чоловіче, як тепер лучче жити: чи правдою, чи неправдою?* («Казка про правду і кривду»).

У багатьох ситуаціях спонукання вжито етикетну формулу звертання, яку в казках завжди передають іменники в кличному відмінку, як-от уже згаданий демінутив (*зайчику-братіку*, а також *лисичко* (*лисичко-сестричко*), *голубчику* і *голубчику-братіку*), слова на позначення родинних та соціальних відносин, разом із зменшено-пестливими варіантами (*мамо* (*матінко*), *тату*, *дочко*, *жінко* (*добра*), *брате*, *дядьку*, *синочку*, *бабусю*, *діду* (*дідусю*), *небоже*, *зятю*, *пане* (*паночку*), *панотче*, *дурню*, *чоловіче* (*добрий*)), звичайно, і прості

назви тварин (*раче*), приклад звертання до гурту (*друзі, братця*). Маємо також звертання через прикметник, зневажлива форма називання адресата: *Агов, клишоногий!* («Цар Лев»).

Звісно, що є в казках приклади етикетних ситуацій подяки (зі словом *спасибі* приклад був вище):

– Іди до мене в гості, я тебе нагодую!

– Дякую за запрошення, прийду завтра.

Зразок гостинності та реакція на неї з використанням ввічливої формули «Дякую за запрошення», що є усталеною моделлю етикетної комунікації.

Ситуації прощання та побажання теж належать до етикетних:

– Мамо, щасливої дороги!

– *Будьте чемні, козенята, слухайтеся!* («Про вовка та семеро козенят»).

Батько їх умовляє, мати їх умовляє... Ні!

– Підемо, та й годі! Благословіть нас на дорогу.

Старі, нічого робити, взяли, поблагословили їх на дорогу, баба надавала їм білих паляниць, спекла поросю, пляшку горілки дала – пішли вони («Летючий корабель»). Оця потреба батьківського благословіння як свідчення віри в слово, невидиму батьківську опіку. Саме так казка навчає традицій української сім'ї, хай зараз їх і не дуже практикують, але вдумливе прочитання таких сцен, а ще й обговорення їх з учителем дасть змогу дітям запам'ятати наші давні звичаї.

Формула побажання є ключовим компонентом комунікативної ситуації прощання. Казка закріплює нормативну поведінкову установку через мовленнєві дії.

Такі приклади можуть активно використовуватися в:

- заняттях з розвитку мовлення, де діти вчаться моделювати ввічливі діалоги;
- інсценізаціях казок, які дозволяють закріпити етикетні мовленнєві формули у рольовій грі;
- логопедичних і корекційних заняттях для дітей із труднощами в соціальній адаптації.

Цікаво, що у двох програмних казках маємо конфліктні ситуації, що виникли через свідоме порушення правил ведення толерантної розмови, внаслідок чого з'явилися комунікативні бар'єри: *...Це ти, мабуть, до косовиці готуєшся, що клеши об камінь гостриш?*

Поздоровкався рак та й каже.

– Я клешнями роблю те, що ти зубами; так треба, щоб гостріші були.

А лисичка тоді йому.

– Тепер я бачу, чого з тебе люди сміються, розказуючи, як ти сім літ по воду ходив, та й ту на порозі розлив! Як його ходити у світі, коли на ногах зуби? Признайся, що таки правду люди говорять про тебе!

– Може, колись теє й правдою було, та тепер брехнею стало! Ось коли хочеш, то давай побіжим наввипередки. Я тобі ще на один скок уперед ходу дам. Біжим до тієї осички, що стоїть онде на узліссі... («Лисиця та рак»). Учитель може обговорити з дітьми, хто з героїв порушив правила ввічливості, як воно потім відбулося і на ході розмови, і на подальшому розвитку подій. *Задумав собі: «Аби коротшою дорогою іти, то піду навправець». Але поза корчем здибав його*

заєць, що обзирає капусту, чи велика виросла. «Ого-го! – каже їжак. – Скорі сотворіня тут!» – «А ти, – каже заєць, – такий твій рід віддавна, і ти такий! Загинеш з твоїм ходом і з твоїми кривулями, з твоїми кривими ногами!» Але їжак найдуше то узлостило, що він каже, що криві ноги. «Ти, – каже, – мене береш на сміх? Адже як ти такий великий пан, то зложімся, хто кого переможе у бігу». І заклалися у п'ять дукатів... І каже заєць: «Ану, біжім».– «Ні, – каже, – іще ні. Я піду ще додому і скажу жінці, аби знала, де я пішов...» («Як їжак і заєць бігали наввипередки»). Звісно, що в кінці кривдники отримували справедливе покарання, але такі контексти дуже цікаві для розбору комунікативної поведінки героїв, вироблення варіантів провадження комунікації для уникнення конфліктів. Також можна обговорити, чи не порушили герої правил лагідної розмови, чи не вдалися до цькування, чи можна так говорити до інших і як варто на такі кпини реагувати.

Висновки. Українська народна казка є надзвичайно потужним засобом формування мовленнєвого етикету в дошкільників і молодших школярів. Через просту й водночас глибоку структуру комунікативних актів вона дозволяє закладати основи ввічливої поведінки. Інтегрування таких текстів у педагогічну практику не лише збагачує мовлення, а й розвиває соціальну компетентність, навчає школярів алгоритмів ведення ефективних розмов, розуміння як самого висловлення, так і його контекстів. Також, як показав фактичний матеріал, казки навчають правильного мовлення з дотриманням морфологічних норм, незначні порушення лише засвідчують

особливості усного мовлення українців та наслідки різних впливів на нього.

Даскалюк Оксана – кандидат філологічних наук, доцент кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, автор близько 50 праць наукового та навчально-методичного ґатунку, 1 статті в колективній монографії, 4 навчально-методичних посібників; брала участь в укладанні Словника звертань української мови. Коло наукових інтересів: комунікативна лінгвістика, лінгвістика впливу, психолінгвістика, українознавство як елемент навчання іноземних студентів української мови.

Daskaliuk Oksana – PhD in Philology; Associate Professor in the Department of History and Culture of the Ukrainian Language, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University; author of about fifty scientific, educational and methodological publications, including one article in a collective monograph, four educational and methodological manuals; participated in compiling a Dictionary of Phrases of Address in the Ukrainian Language. Scientific interests: communicative linguistics, linguistics of influence, psycholinguistics, Ukrainian studies as an element of teaching foreign students Ukrainian language.

Іваночко Євгенія – студентка другого (магістерського) курсу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Ivanochko Yevheniia – is a student of the second (master's) level of higher education at Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University.

Received: 19.05.2025

Advance Access Published: June, 2025

© O. Daskaliuk, Y. Ivanochko, 2025